

Azərbaycan Respublikasının ilk qadın Milli Qəhrəman Tibb xidməti baş leytenantı Gültəkin Məlik qızı Əsgərovanın xatirəsinə

O, doğrudan da gül tək tez soldu, ömrü də gül ömrü qədər oldu.

Amma Gültəkin bu az ömrünü elə yaşadı ki, tarixdə əbədi qaldı.

İllər, qərinələr keçəcək, Azərbaycanın tarixində ilk Qadın Milli Qəhrəman kimi Gültəkin Məlik qızı Əsgərovanın adı fəxrlə çəkiləcək!

Yazılan hər kəlmədə qəlbimin harayı, ürəyimin göynərtisi və ən əsası fəxarət hissi var. Üzünü görmədiyim, səsinə eşitmədiyim gənc bir xanımın idiglik və şücaətindən, həkimlik və analığından kifayət qədər yazılar dərc olunub, kitablar nəşr edilib. Mənim yazdığım dəryada bir damladır, amma bu da mənim vətəndaşlıq borcumdur.

Gültəkinin qısa həyat yoluna vardığıca bir müəmma məni çox düşündürürdü. Onun həyat yolunda çoxlu "2"-lər və "0"-lar idi.

1960-cı il 20 noyabr tarixində anadan olub. 200 sayılı məktəbə gedib, indi həmin məktəb Gültəkin Əsgərovanın adını daşıyır.

1990-cı il 20 Yanvar gecəsində dəfələrlə ölümə üz-üzə dayandı. 1991-ci il 20 noyabr tarixində son ad gününü qeyd etdi. 1992-ci il 20 iyun tarixində şəhid oldu. 1993-cü il 20 noyabr tarixində Milli Qəhrəman adına layiq görüldü. Görəsn, bu rəqəmlərdə nə sirr var? Bu "2" və "0"-larda nə hikmətlər var?

Anlaya bilmirdim...

Bu gün vətənimizin azadlığı, torpaqlarımızın bütövlüyü uğrunda canından keçənlər barədə əsərlər yazmaq vacibdir, bu hər qələm sahibinin borcudur. Bu gün yazılan əsərləri oxuyan övladlarımız, sabah xoşbəxt günlər üçün kimə minnətdar olduqlarını biləcəklər. Azərbaycanın igid oğul və qızlarını tanıyaçaqlar. Eşq olsun, belə vətən övladlarına!

Qadın zəifdirmi?

Görəsən, ilk dəfə kim deyib ki, qadın zəif məxluqdur?

Qadının zəif olduğunu sübut etməyə çalışanlar həmişə məğlub olub. Çünki güclünü məğlub etmək çətin, mümkünsüzdür.

Qadın zərifdir. Amma güclüdür!

Bu zərifliyi görmək üçün onun qəlbinə, əxlaqına baxmaq kifayətdir. Gözəl əxlaq qadını gözəlləşdirir, amma gözəllik qadını gözəl əxlaqlı edə bilməz.

Qadınların zərifliyini qorumaq, onların payqını çəkmək hər kəşiyə nəsib olmasın, bunun üçün nəfər kişi olmaq mütləqdir.

Kövrək qəlb sahibi olan zərif məxluqlar bəzən gül ləçəyindən incə, bəzən də aslan pəncəli bir cəngavər olurlar.

Yaxın və uzaq keçmiş nəzər salsaq, uzaq tarixdən Saray Xatunlar, Tomrislər boylananda, yaxın tarixdən Salatınlar, Gültəkinlər bizə əl edəcəklər.

Noyabr ayının 20-də Azərbaycanın ilk qadın Milli Qəhrəmanı Gültəkin Məlik qızı Əsgərovanın doğum günü idi.

Biz bir dəstə qadın Qəhrəmanın ağ saçlı anası Hacı Rəfiqə xanımla Şəhidlər Xiyabanına ziyarətə getdik. Gültəkinin qızı Əminə də bizimlə idi. Yol boyu Rəfiqə xanım Gültəkinin həyatından, əvvəl şagirdlik, sonra tələbəlik illərindən, meydan hadisələrindən, müdhiş 20 Yanvar gecəsindən söhbət edir, Gültəkinin mətanətindən danışdı. Ana danışdıqca, gözlərimiz önündə zərif, incə bir xanım və eyni zamanda çətinliklərə mərdanə sinə görə bilən bir qadın surəti canlanırdı. Gültəkinin cəbhə yollarından, döyüşlərdə göstərdiyi şücaətdən, güllə yağışı altında sürünərək yaralı əsgərlərə göstərdiyi tibbi yardımdan danışdıqca, ana gah qəhərlənir, gah da qürrelənirdi.

İlahi, anaların nə böyük ürəyi olur...

Bir balasını qoyub döyüşə gedən cavan gəlinin, sonra da şəhid olan bir qadının anası bizə təsəlli verir, ağlamağa qoymurdu. Tez-tez deyirdi ki, mən düşməngöz yaşımı göstərmərəm.

Qızının köynəyini başının altına qoyub yatan ana, balasının ətrini cansız köynəkdən alır, nəvəsinin övladını Gültəkin-deyə çağıranda hər dəfə diksinən ana Allahın səbrinə qısılır o zəif deyil, onun səbri dağlar qədər aşırdır.

Gecələr səhərə qədər şəhid olan balasının şəkilləri ilə söhbətləşən, səhəri diri gözlü açan qadına zəif demək, sadəcə günah olardı...

Bu acını yaşayan ANA, qadın-zəif ola bilermi?

Tək övladını qoca anasının ümidinə qoyub cəbhəyə gedən, əsgər qardaşları ilə çiyin-çiyinə döyüşən, həkimlik borcunu yerinə yetirərəkən həlak olan, amalı, əqidəsi yolunda şəhidlik zirvəsinə ucalan bir qadın həm zərifdir, həm də güclü!

Gültəkin qadın rahatlığını cəbhə bölgəsinə dəyişdi. O, özünü həyatda əməli işi ilə ictimai fəaliyyəti ilə təsdiq etdi.

Bu gün qəhrəmanlıq salnaməmizə baxanda nə qədər analar, qadınlar, gənc qızlar görürük. Gültəkinlər, Salatınlar, Qaratellər və s. övladlarımıza nümunə olan

bu qadınları sabahın gəncləri ictimai xatırlayacaq.

Azərbaycan qadını övladını sinəsinə məhəbbətlə sıxdığı kimi, yeri gələndə düşməngöz tuşladığı silahı da sinəsinə sıxa bilir!

Rəfiqə ananın dedikləri:

Şəhid olandan sonra uzun müddət Gültəkinin yuxuda görmürdüm. İstəyirdim yuxuma gəlsin, üzünü görürəm. Amma, gəlmirdi.

Gültəkinin bir köynəyi var idi. Onu xoşladığından tez-tez o köynəyi geyinirdi. Bir gün həmin köynəyi başımın altına qoyub yatdım. Fikirləşdim ki, bəlkə yuxuma gələr. Doğrudan da gəldi. Onu çox aydın, sağlam görkəmdə gördüm. Təbessümlə mənə baxıb dedi:

- Mənim üçün narahat olma, ana! Mənim yerim çox rahatdır. Gözəl yerdəyəm, nigaran qalma.

Həmin gün yuxudan oyanmaq istəmirdim, elə bilirdim ayılsam yenə gələr, onu görə bilmərəm. Yuxudan oyansam da gözlərimi açmaq istəmirdim. Gördüyüm yuxunun təsirindən ayrılmmaq istəmirdim.

Gül tək solan Gültəkin

Salam. Bu yazını Gültəkin Əsgərovanın anası Rəfiqə xanımın sağlığında yazmağa başlamışdım. Təəssüf ki, Rəfiqə ana dünya sını dəyişdi. Onun vəfatından illər keçib, düşündüm ki, bu yazı aşkara çıxmasa Gültəkinin də, Rəfiqə ananın da ruhu məndən inciyər...

Qəzəl

Gəl yuxuma bir gecə, qurban sənə!
Göz bəbəyim qoy ola mehman sənə.
Qollarını astaca sal boynuma,
Söylə: "Yaraşmır belə əfğan sənə"
Qoy süzülə sel kimi göz yaşlarım,
Göz yaşımı bəxş edim ümman sənə.
Qönçə çiçəklər səni məst eyləmir,
Bəsləmişəm gizlicə reyhan sənə.
Arzu kimi nola sığın qəlbimə,
Qəlbim evi qoy ola zindan sənə.
Qaçdı gözümdən yuxusu Munisin,
Məskən ola indi güllüstan sənə!
* * *

Ana danışdıqca, ara-bir qəlbimin balaca hücrəsinə sığıb Gültəkinli günlərinə qayıdır, onunla bağlı xatirələrin axarına düşür, sonra yenə real həyata qayırdı.

Rəfiqə ananın bu sözlərindən sonra qəlbimdə bir rahatlıq tapdım. Ana ilə görüş gələndə elə bilirdim ki, ananın yaralı qəlbinə toxunaram, onu incidərəm. Amma, nə yaxşı ki, ananın qəlbinə su çiləyə bildim.

Rəfiqə ananın söylədiklərindən:

Şuşanın işğal olunmasını ağına gətirəndə dəhşətə gəlirdi. Nə gecə, nə gündüz özünə yer tapa bilmirdi. Hər an qulağına kiminsə iniltisi, kiminsə ah-naləsi gəlirdi. Bayrağa bükülüb gətirilən cənazələri görəncə ürəyində müharibəyə də, onu başlayanlara da lənət yağdırırdı. Gültəkin şəhid olanlardan çox onların analarının halına yanıb göynəyirdi. Hər nəfəs çəkəndə bir söz deyirdi:

- Yazıq analar, nədir bu anaların günahı? Min zillətlə övlad böyüdü ki, rəzil düşmənin gülləsinə tuş gəlsin?

O, ağ xalatını hərbi geyimə dəyişmişdi. Əslində onu təkəcə xalası ilə yox, qəlbilə tanıyırdılar. Onun qəlbilə həkimi idi. Bütün xəstələrə öz doğması, əzizi kimi qayğı göztərirdi, evə gələndən sonra da xəstələrinə zəng vurub, onların vəziyyəti ilə maraqlanırdı.

Bəzən ona deyirdim:

-Ay bala, evə gəlmisən, bir az rahatlan, dincəl, bir tikə çörək ye, sonra xəstələrlə danışarsan.

-Gültəkin cavab verirdi:

- Ana, bu xəstənin vəziyyəti çox aşırdır, ondan nigaranam.

Hər gün də eyni şeylər təkrar olunurdu. O, başqa cür yaşaya bilmirdi.

Gültəkinin uca qaməti var idi, hərbi geyimdə bir az da qamətli görünürdü. Fərəhlə qarşımda dayanıb dedi:

-Ana, bax, mənə Leninqradda (İndiki Sankt-Peterburq) tikilən forma verildilər. Bax necə səliqəlidir. Gör mənə necə yaraşır. Əsgərə oxşayıram.

Mən Gültəkinin üzünə baxır, qəlbimdən isə qara qanlar axırdı.

Ona dedim ki, mən sənsiz nə edərdim? Necə yaşayaram?

Gültəkin mənim gözləmədiyim bir cavab verdi:

- Ana, mənim qardaşım yoxdur! Sənin oğlun yoxdur! Mən qardaşımın əvəzinə, sənin oğlunun əvəzinə gedirəm cəbhəyə. Mənə xeyir-dua ver!

Nitqim qurudu, daha heç nə deyə bilmədim. Gültəkinin bağıma basıb əzizlədim, lap uşaqlıqda olduğu kimi... O vaxt nə biləydim ki, balamı son dəfə qucaqlayıram... Qapıdan çıxanda bircə cümlə dedi:

- Əminədən muğayət ol, ana!

Bu bir cümlə ilə hər şeyi dedi! Mənim Gültəkinim! Cəbhəyə getməyə o qədər tələsirdi ki, həmin gün gedəndə yemək belə yemədi, ayaqüstü bir tikə götürüb-"tələsirm"-dedi.

Tələsirdi, çox tələsirdi. Hara tələsdiyini təkəcə özü bilirdi.

O, elə bil ölümə tələsirdi. Gültəkin bəlkə, dünyada ölümə tələsən yeganə insan idi. Onu tələsdirən əqidəsi, amalı idi Onunla bağlı çox xatirələrim var...

Yaxşı yadımdadır, qonşuluqda yaşayan 80 yaşlı bir xəstəsi var idi. Gültəkin tez-tez ona baş çəkər, lazım olan tibbi yardımı edərdi.

Bir dəfə gecə vaxtı xəstənin halı pisləşir. Gültəkin çağırırlar, o, iynə vurub xəstəni vəziyyətdən çıxaran sonra, 80 yaşlı xəstə ürək dolusu deyir:"Səni görürəm, mənim kimi 80 il yaşayasan!"

Gültəkin xoş bir təbessümlə cavab verir:

- Nə danışsınız? Mən 33 il yaşasam bəsimdir. Bir qərinə edir...

Elə bil ölümünü, ömrünün qədərini bilirdi.

Bir dəfə də Gültəkinin Yasamalda Şərqiyyə adlı bir xəstənin üstünə çağırırlar. Xəstəni müayinə edir, lazım olan tibbi yardımı göstərir, getmək istəyəndə ev sahibi onun cibini axtarır. Həkimin sağına-soluna keçən adam təəccüblə deyir:

- Bu həkimin cibi yoxdur ki...

Hamı bu sözə gülüşür və təəccüb edir.

Gültəkinin doğrudan da xatələrinin cibi olmurdu. O, xatələrinin özü tikirdi, boğaza qədər bağlı, düymələri arxada olan və cibsiz xalat təkəcə Gültəkində olurdu. Elə ona görə də Gültəkinin adı cibsiz həkim idi. Bilsəniz bu addan necə qürur duyurdu.

Cibsiz həkim Gültəkinə qəzəl

Ruh verir xəstələrə səfəti cibsiz həkimin.
Yayılib hər tərəfə şöhrəti cibsiz həkimin.

Xoşdu hər kəlməsi, rəftarı övliyalar tək,
Yoxdu bir Loğman ola nisbəti, cibsiz həkimin.

Çox məharətlə qurur xəstə ilə ünsiyyət,
Bəxş edir ruha qida söhbəti, cibsiz həkimin.

Mərd-mərdanə durub, xəstəliklə cəng eylər,
Bəllidir mərhəməti, niyyəti cibsiz həkimin.

Mərhəbə! Xəlf eləyən xəlf eləyib qüdsiyyət,
Məst edir xilqəti, ulviyyəti, cibsiz həkimin.

Öp əlin, çək gözüne, ol həkimin, ey Munis!

Halal olsun Vətənə qeyrəti, cibsiz həkimin!

Gültəkin bər-bəzəkli paltarları, bahalı geyimləri heç sevmirdi.

Ana bu sözləri deyib, Gültəkinin böyük şəklini göstərdi və əlavə etdi, heç bu da əlvən deyil, ağıl-qaralı bir geyimdir. Ürəkdən sevdii təkəcə bir şey var idi, o da Vətəni, torpağı idi. O, Vətəni bircə balasından da çox sevirdi. İnanın buna!

Şuşanın işğalından sonra, Bakıya doqquz nəfər yaralı gətirəndə Gültəkin də gələnlərin arasında idi. O, ayaqüstü evə baş çəkmişdi. Qapıdan girən kimi məni qucaqlayıb hönkürdü və dedi:

-Ana, daha Şuşa yoxdur. Şuşa əldən çıxdı, ana!

O, körpə balasını soruşmadı, Əminənin necə olduğu ilə maraqlanmadı. Şuşa deyib nalə çəkdi, fəryad etdi.

Mən də ona qoşuldum. Axı Şuşanın əldən getməsi heç ağılımıza da gəlməzdi. Şuşa bizim qeyrət qalamız idi...

Şuşa dərdi Gültəkinin qəlbinə sağalmaz bir yara vurdu. Elə bir yara ki, oradan daim qan axdı...

Gültəkin lap kiçik yaşlarından Cıdır düzünü, Xarı bülbülü çox sevirdi. Xarı bülbül güllünə baxanda dərin xəyallara qər q olurdu.

Deirdi ki, mən rəssam olsaydım, bütün tablolarımda imza yerinə Xarıbülbül güllü çəkərdim. Məni bu imzamlarla tanıyardılar...

Çox xəyalpərəst bir qız idi.

* * *

Bu gün, bu sətirləri yazanda düşündüm ki, yaqın indi bütün şəhidlər kimi Gültəkin Əsgərovanın da ruhu şaddır, çünki canından çox sevdii Şuşa azaddır!

**Gülarə MUNİS,
AYB və AJB üzvü**